

**BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR DERSİNE YÖNELİK TUTUM İLE İLGİLİ
LİSANSÜSTÜ TEZLERİN İNCELENMESİ**

**EXAMINATION OF GRADUATE THESIS ON ATTITUDES TO
PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS COURSE**

Gönderilen Tarih: 14/04/2023
Kabul Edilen Tarih: 24/07/2023

Hüseyin ÜNLÜ

Aksaray Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Aksaray, Türkiye
Orcid: 0000-0002-3079-4417

Rabia ALIŞ

Aksaray Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Aksaray, Türkiye
Orcid: 0000-0002-1121-7075

Orhan Fatih BALANLI

Malatya Turgut Özal Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Malatya, Türkiye
Orcid: 0000-0002-7523-8262

Adil BÖLÜKBAŞ

Aksaray İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Aksaray, Türkiye
Orcid: 0009-0000-1414-3641

Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Tutum ile İlgili Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi

ÖZ

Bu çalışmada, Türkiye’de beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutum ile ilgili yapılan lisansüstü çalışmaların doküman analizi ile incelenmesi ve genel durumun tespit edilmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın amacı doğrultusunda 2010-2021 yılları arasında yürütülmüş olan toplam 104 lisansüstü tez incelenmiştir. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Veriler, betimsel analiz yöntemi ile değerlendirilmiştir. Beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutum ile ilgili yapılan tezlerin incelenmesinde; araştırmacılar tarafından ilgili literatürden yararlanılarak geliştirilen “Tez İnceleme Formu” kullanılmıştır. Tez inceleme formu; tezin yılı, tezin türü, örneklem grubu, araştırmanın yöntemi, veri toplama aracı ve beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutum düzeyi kategorilerine göre kullanılmıştır. Çalışma sonucunda, beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutum ile ilgili tezlerin çoğunlukla 2019 yılında yapıldığı görülmüştür. En çok çalışılan örneklem grubunun ortaokul öğrencileri olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca araştırma yöntemi açısından nicel yöntemin, araştırma modeli olarak tarama modelinin ve veri toplama aracı olarak da çoğunlukla ölçek kullanıldığı belirlenmiştir. Son olarak öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutum düzeylerinin genellikle yüksek olduğu belirlenmiştir. Beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutum ile ilgili lisansüstü tezlerin genel olarak yüksek lisans tezi olduğu ve nicel yöntemle gerçekleştirildiği, konuyu daha derinlemesine incelemek için nitel çalışmaların ve doktora tezlerinin sayısının artırılmasının gerekli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Beden eğitimi ve spor dersi, tutum, lisansüstü tez, analiz.

Examination of Graduate Thesis on Attitudes to Physical Education and Sports Course

ABSTRACT

In this study, it is aimed to examine the postgraduate studies on the attitude towards physical education and sports lessons in Turkey with document analysis and to determine the general situation. In line with the purpose of the study, a total of 104 postgraduate theses conducted between 2010-2021 were examined. The document analysis method, which is one of the qualitative research methods, was used in the study. The data were evaluated by descriptive analysis method. In the examination of the theses about the attitude towards physical education and sports lessons; The “Thesis Review Form” developed by the researchers using the relevant literature was used. Thesis review form; The year of the thesis, the type of the thesis, the sample group, the method of the research, the data collection tool and the level of attitude towards the physical education and sports lesson were used according to the categories. As a result of the study, it was seen that the theses about the attitude towards physical education and sports lessons were intensely made in 2019. It has been determined that the most studied sample group is secondary school students. In addition, it was determined that quantitative method was used in terms of study method, survey model was used as research model, and scale was mostly used as data collection tool. Finally, it was determined that the students’ attitudes towards physical education and sports lessons were generally high. It was concluded that the postgraduate theses on the attitude towards physical education and sports lessons were generally master’s thesis and were carried out with quantitative method, and it was necessary to increase the number of qualitative studies and doctoral theses in order to examine the subject in more depth.

Keywords: Physical education and sports course, attitude, postgraduate thesis, analysis.

GİRİŞ

Bir toplumda yürütülen eğitim faaliyetlerinin temel amacı; bireyleri belirli amaçlar çerçevesinde eğitmek, bireylerin içinde yaşadıkları topluma uyumlarını sağlamak ve bireylere toplumun beklediği özellikleri kazandırmaktır¹. Çağdaş eğitimin temel ilkelerinden biri, öğrencilerin zihinsel, psikomotor, sosyal ve duygusal alanlarda bütüncül bir şekilde gelişimlerine katkı sağlamaktır. Genel eğitimin vazgeçilmez ve ayrılmaz bir parçası olan beden eğitimi; öğrencilerin sağlıklı, mutlu, dengeli, yaratıcı, üretken, milli değerlerini ve hayatın gereklerini anlayan bireyler olabilmelerini sağlayan ve öğrencilerin bütüncül gelişimleri açısından en önemli araçlardan biridir². Beden eğitimi ve spor dersleri vasıtasıyla ilkökul ve ortaokul öğrencilerinin, okul içi ve dışı bedensel etkinlikler ile enerjilerini harcamaları, stresten uzaklaşmaları, sosyalleşmeleri, kötü alışkanlıklardan uzak durmaları, bilgi, beceri ve yeteneklerinin artırılması sağlanacaktır³. Beden eğitimi ve spor derslerinin çocukların eğitim yaşantısında önemli bir yeri bulunmaktadır⁴. Darst ve Pangrazi (2009)⁵, günümüz eğitim sisteminde beden eğitimi ve spor derslerinde yer alan fiziksel etkinliklerin, öğrencilerin büyüme ve gelişmelerine önemli katkılar sağladığını ve eğitim programlarının tamamlayıcısı olarak işlev gördüğünün altını çizmektedir. Öğrencilerin beden eğitimi ve spor derslerinin beklenen kazanımlarını elde edebilmelerinde derse ilişkin tutumları önemli rol oynamaktadır. Öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik geliştirecekleri olumlu tutumlar, onların beden eğitimi ve spor derslerine, okul içi ve okul dışında diğer fiziksel etkinliklere katılmalarına teşvik edebilir. Buna karşılık, derse karşı olumsuz bir tutuma sahip olmak, öğrencinin derse değer vermemesine, derse katılmamasına ve ders sırasında dersin akışını bozacak zorluklar çıkarabilmesi gibi durumlara neden olabilmektedir. Benimsenen olumsuz tutumlar, öğrencilerde fiziksel aktivite ile ilgili gelecekte olumsuz tutumlara yol açabilir⁷. Beden eğitimi ve spor dersleri, hareket becerilerinin gelişmesine, sağlık bilgisinin edinilmesine, temel becerilerin geliştirilmesine ve çocukların sosyalleşmesine önemli ölçüde katkı sağlar. Beden eğitimi ve spor derslerine yönelik olumlu tutumlar, öğrencilerin genel gelişimi için kritik bir öneme sahiptir⁸.

Tutumlar, bireylerin bir olaya veya fikre nasıl tepki verdiğini etkileyen zihinsel veya duygusal bir durumdur. Kişinin bir nesneye, olaya ya da toplumsal bir soruna karşı önceki deneyim, yetenek ve bilgi birikimine dayalı olarak oluşturduğu kapsamlı bir tepkidir⁹. Tutumlar bireylerin davranışlarının nedenini anlamak için önemli bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadırlar¹⁰. Bireyler tutumları miras almazlar. Aile, çevre ve kişisel nitelikler dâhil olmak üzere pek çok unsur tutum oluşumunu etkiler¹¹. Bunun yanında; çocukların cinsiyeti, yaşı, spor yapma durumu, ailelerinin spora ilişkin görüşleri, yaşadıkları çevre, ailelerin sosyoekonomik düzeyi ve okulların fiziki imkânları da tutumların oluşumunda etkili olabilmektedir. Öğrencilerin tutumları öğretmenler ve eğitim programları için hayati bir öneme sahiptir¹². Tutumların nihai şeklini aldığı ve pekiştirildiği; 12 ile 30 yaşları arasındaki dönem, kritik dönem olarak tanımlanır¹³. Bu zamanlarda oluşan tutumları değiştirmek oldukça zordur. Tutumlar, öğrenme sırasında gelişen ve insanların davranışlarını belirlemede önemli bir role sahip olan duygularla başa çıkma ve bunları yönetme ile bağlantılıdır. Olumlu ya da olumsuz tutumlar, öğrenme sürecini ve öğrencilerin gelecekteki yaşamlarını doğrudan etkiler¹⁴. Erken yaşlarda kazanılan olumlu tutumlar hayati önem taşırlar ve beden eğitimi ve spor derslerine yönelik olum tutumlar özellikle ergenlik döneminde beden eğitimi ve spor derslerinden kaçınma ve fiziksel aktivite düzeyinin düşmesinin önüne geçilmesinde etkili olabilmektedir¹⁵.

Beden eğitimi ve spor dersinin farklı yapısından dolayı birçok araştırmacı tarafından alanda tutumla ilgili çalışmalar yapılmıştır. Yapılan çalışmalar incelendiğinde, Tural (2014)¹⁶ okul yöneticilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının bazı değişkenlere göre incelediği çalışmasında okul yöneticilerinin beden eğitimi ve spor dersine olan tutumlarının olumlu olduğunu ancak olumsuz tutumları olan okul yöneticilerinin de bulunduğunu tespit etmiştir. Aydın (2021)¹⁷'in yaptığı çalışmasında ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının yüksek olduğunu ve kız öğrencilerin erkek öğrencilere kıyasla tutumlarının daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Dalgın (2019)¹⁸'in yaptığı çalışmada ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin yüksek ve olumlu tutumlara sahip olduğu ve erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha yüksek tutuma sahip olduğunu tespit etmiştir. Akıncı ve ark. (2020)¹⁹'nın yaptıkları çalışmada yaş, cinsiyet, sınıf seviyesi ve spor türü değişkenlerine göre lise öğrencilerinin beden eğitimi ve spora yönelik tutumlarında anlamlı farklılıkların olduğu görülmüştür. Şam ve ark. (2021)²⁰ öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarını çeşitli değişkenler açısından inceledikleri çalışmada öğrencilerin beden eğitimi ve spora yönelik tutumlarının olumlu olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Yapılan literatür taraması neticesinde beden eğitimi ve spor alanında tutum konusunda yapılan farklı çalışmaların olduğu görülmüştür. Beden eğitimi ve spor dersine alakalı tutum konusunda yapılan çalışmaların genel olarak değerlendirilmesi ve bir durum tespitinin yapılması konu ile ilgili literatürdeki boşluğun ortaya konması ve gelecek çalışmalara yön vermesi bakımından önemli görülmektedir. Buradan hareketle bu çalışmada; 2010 ile 2021 yılları arasında beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutum ile ilgili yapılmış lisansüstü tezlerin doküman analizi yöntemi ile incelenmesi amaçlanmıştır.

MATERYAL VE METOT

Araştırmanın Modeli

Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin uygulandığı, algı ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir şekilde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanmaktadır²¹. Anlamayı ve yorumlamayı kolaylaştıran nitel yöntem, esnek yapısı gereği araştırmacıya derinlemesine keşif yapma olanağı sağlamaktadır²². Çalışmada, konu ile ilgili araştırma yapılmış, konu hakkındaki yazılar öncelikle toplanmış ve ardından detaylı bir şekilde incelenmiştir.

Verilerin Toplanması

Çalışmada beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutum konusundaki çalışmaların genel olarak değerlendirilmesi ve bir durum tespitinin yapılması amacıyla YÖK Ulusal Tez Merkezi'nde konu ile ilgili tarama yapılmıştır. Bu doğrultuda; başlığında ve anahtar kelimelerinde Türkçe olarak içinde "beden eğitimi", "beden eğitimi dersine yönelik tutum" "beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutum" kelimeleri olan tezler listelenmiştir. Listeleme sonucunda çalışma sınırları içerisinde kalan 104 tez ismine ulaşılmıştır.

Dâhil Edilme Ölçütleri

- Çalışmanın 2010–2021 yılları arasında yapılmış olması.
- Çalışmanın Türkiye’de yapılmış, Türkçe yazılmış yüksek lisans tezi ve doktora tezi olması.

Verilerin Analizi

Çalışma sonunda elde edilen veriler SPSS programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin analizinde betimsel analiz türlerinden frekans ve yüzde analizleri kullanılmıştır. Taranan ve seçilen tezlerin kodlanması için bir Kodlama Formu oluşturulmuştur. Tezlerin özelliklerine göre tezin yayımlandığı yıl, tez türü, tezde kullanılan araştırma yöntemi, tezde kullanılan veri toplama araçları ve beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutum düzeyine göre sınıflamalar yapılmıştır. Bu özelliklerin frekansları ve yüzdeleri bulunmuş. Elde edilen bulgular yorumlanmıştır. Çalışmanın güvenilirliğini sağlamak amacıyla kodlamalar en az iki araştırmacı tarafından ayrı ayrı yapılmıştır. Bu yolla çalışmanın güvenilirliği sağlanmıştır.

BULGULAR

Çalışmada, beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutum konusundaki araştırmaların genel olarak değerlendirilmesi yapılmıştır. Çalışmada 99 (%95,2) yüksek lisans tezi ve 5 (%4,8) doktora tezi incelenmiştir. Tezlerin dağılımına ilişkin bulgular Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Lisansüstü Tezlerin Yıllara ve Tez Türlerine Göre Dağılımı

Tez Yılı	Tez türü	N	%	Tez türü	N	%	Toplam	%
2010	Yüksek Lisans	2	1.9	Doktora	1	1	3	2.9
2011	Yüksek Lisans	5	4.8	Doktora	1	1	6	5.8
2012	Yüksek Lisans	5	4.8	Doktora	1	1	6	5.8
2013	Yüksek Lisans	6	5.8	Doktora	-	-	6	5.8
2014	Yüksek Lisans	3	2.8	Doktora	1	1	4	3.8
2015	Yüksek Lisans	7	6.7	Doktora	-	-	7	6.7
2016	Yüksek Lisans	5	4.8	Doktora	-	-	5	4.8
2017	Yüksek Lisans	11	10.6	Doktora	-	-	11	10.6
2018	Yüksek Lisans	8	7.7	Doktora	-	-	8	7.7
2019	Yüksek Lisans	27	26	Doktora	-	-	27	26
2020	Yüksek Lisans	7	6.7	Doktora	-	-	7	6.7
2021	Yüksek Lisans	13	12.5	Doktora	1	1	14	13.5
Toplam	Yüksek Lisans	99	95.2	Doktora	5	4.8	104	100

Tablo 1. incelendiğinde beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutum ile ilgili 2010-2021 yılları arasında ülkemizde yapılmış olan toplam 104 teze rastlanmıştır. Bunların 99 (%95.2)'unu yüksek lisans tezlerinden oluştuğu görülürken 5 (%4.8)'inin ise doktora tezlerin oluştuğu görülmüştür.

Tablo 2. Lisansüstü Tezlerin Örneklem Grubuna Göre Dağılımı

Örneklem Grubu	N	%
Ortaokul Öğrencileri	41	39.4
Lise Öğrencileri	35	33.6
Üniversite Öğrencileri	3	2.8
Ortaokul ve Lise Öğrencileri	6	5.7
Öğretmenler	7	6.7
Öğrenciler ve veliler/öğretmenler/idareciler	12	11.5
Toplam	104	100

Tablo 2'de beden eğitimi dersine yönelik tutum ile ilgili tezlerdeki örneklem grubu incelendiğinde; 41 (%39.4)'inin örnekleminin ortaokul öğrencilerinden ve 35 (%33.6)'inin lise öğrencilerinden oluştuğu tespit edilmiştir. Bunun yanında 12 (%11.5)'sinin örnekleminin öğrenciler ve veliler/öğretmenler/idarecilerden, 7 (%6.7)'sinin öğretmenlerden, 6 (%5.7)'sinin ortaokul ve lise öğrencilerinden ve 3 (%2.8)'ünün üniversite öğrencilerinden oluştuğu tespit edilmiştir.

Tablo 3. Lisansüstü Tezlerin Araştırma Yöntemine Göre Dağılımı

Araştırmanın Yöntemi	N	%
Nicel	95	91.3
Nitel	1	1
Karma	8	7.7
Toplam	104	100

Tablo 3'te beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutum ile ilgili yapılan tezlerde araştırmanın yöntemi incelendiğinde tezlerin 95 (%91.3)'ünde nicel araştırma, 1 (%1) araştırmanın nitel araştırma ve 8 (%7.7) araştırmanın ise karma desenli olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4. Lisansüstü Tezlerin Veri Toplama Araçlarına Göre Dağılımı

Veri Toplama Araçları	N	%
Deney-Kontrol Grubu/ Ön-test, Son-test	11	10.5
Ölçek	85	81.7
Ölçek ve Fiziksel Uygunluk Ölçümü	2	1.9
Ölçek ve Görüşme Formu	3	2.8
Ölçek ve Psikomotor Beceri Düzeyi Ölçümleri	3	2.8
Toplam	104	100

Tablo 4'te beden eğitimi dersine yönelik tutum ile ilgili tezlerde veri toplama araçları incelendiğinde; 85 (%81.7)'inde ölçek kullanıldığı, 11 (%10.8) çalışmanın ön-test son-test deney kontrol grubu çalışması olduğu ve 7 (%6.7) çalışmada birden fazla veri toplama aracı kullanıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca 3 (%2.8) çalışmada ölçek ve görüşme formu kullanıldığı görülürken ölçek ve psikomotor beceri düzeyi ölçümlerine ait çalışma sayısının da 3 (%2.8) olduğu görülmüştür.

Tablo 5. Lisansüstü Tezlerin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutum Düzeyine Göre Dağılımı

Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutum Düzeyi	N	%
Yüksek	93	89.4
Orta	4	3.8
Düşük	7	6.7
Toplam	104	100

Tablo 5'te yapılan tezlerde beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutum düzeyleri incelendiğinde; 93 (%89.4)'ünde tutumların yüksek, 4 (%3.8)'ünde orta düzeyde ve 7 (%6.7)'sinde ise düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

TARTIŞMA

Bu çalışmada 2010-2021 yılları arasında beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutum ile ilgili yapılmış olan YÖK Ulusal Tez Merkezi'nde yayımlanan lisansüstü 104 tez incelenmiştir. Tezler; yayım yılları, tez türleri, örneklem grubu, araştırmanın yöntemi, veri toplama aracı ve beden eğitimi dersine yönelik tutum düzeyi değişkenlerine göre incelenmiştir.

Çalışmada, 2010-2021 yılları arasında beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutum konusunda yapılan tezler yıl bazında değerlendirildiğinde çalışma kapsamındaki yılların tamamında lisansüstü tezin yapıldığı tespit edilirken konu ile ilgili en fazla tezin 2019 yılında yapıldığı belirlenmiştir. Bunun yanında 2014, 2016, 2018 ve 2020 yılları hariç yıl genel olarak yapılan tezlerin oranında bir artış olduğu tespit edilmiştir. Bu artışın yıllara göre doğru orantılı bir artış olmadığı da söylenebilir. İlgili literatürde yapılan doküman analizi çalışmalarında da yıl değişkeni açısından farklı sonuçların olduğu tespit edilmiştir. Nitekim bu çalışmaya paralel olarak Güven ve Özçelik, (2017)²³ ilkökul matematik dersine yönelik gerçekleştirilen lisansüstü tezleri inceledikleri çalışmada, tez sayısının yıllara göre doğru orantılı bir artış göstermediğini belirtmiştir. Bu çalışmanın aksine Varışoğlu ve ark. (2013)²⁴ ise Türkçe eğitimi konusunda en çok yayının 2009 yılında olduğunu geriye gidildikçe yayın sayısında bir azalma olduğunu, son yıllarda ise bir artış söz konusu olduğunu belirtmişlerdir. Tez sayılarında orantılı bir artış olmamasının nedeninin ilgilenilen konuların yıllara göre değişiklik göstermesinden ya da bazı yıllar tutum gibi kavramlara ilginin artmasından kaynaklandığı düşünülmüştür. Beden eğitimi dersine yönelik tutum ile ilgili çalışmaların 99 tez çalışması ile yüksek lisans tez çalışması olduğu görülmüştür. Diğer 4 tez çalışmasının ise doktora tez çalışması olduğu tespit edilmiştir. Doktora tez çalışmalarının genellikle 2010-2014 yılları arasında yapıldığı görülmüştür. Bu sonuca benzer bir şekilde Sezgin ve Sönmez (2018)²⁵ yapmış oldukları çalışmalarında; yayımlandığı türlere göre çalışmaların büyük oranda yüksek lisans tezlerinden ve makalelerden oluşturduğunu belirtmiştir. Yüksek lisans seviyesinde daha fazla tez çalışmasının olmasında lisansüstü eğitime yeni başlayan öğrencilerin tutum gibi kavramların ilgilerini daha çok çektiği, aynı zamanda da doktora yapan öğrencilerin sayısının azlığının da bu durumda etkili olduğu düşünülmektedir.

Çalışmada tezlerin yapıldığı örneklem grubunun öğrencilerde yoğunluk kazandığı özellikle ortaokul ve lise öğrencilerinin yer aldıkları örneklemelerin tercih edildiği görülmüştür. Aslan ve Özkubat (2019)²⁶ yapmış oldukları çalışmada, en fazla okul öncesi ve ilköğretim öğrencileriyle çalışıldığını ifade etmiştir. Genel olarak bakıldığında

çalışmalarda en fazla öğrenciler üzerinde gerçekleştiği ve aynı zamanda öğrenim kademesi bakımında da daha alt öğrenim kademelerindeki öğrencilerin örnekleme dâhil edildikleri görülmüştür. Konu ile ilgili yapılan araştırmalarda örneklemin öğrencilerden oluşan örneklemelerden seçilmesinde öğrencilerden veri toplamanın daha kolay olmasının etkili olduğu düşünülmüştür. Lisansüstü tezlerin büyük çoğunluğunun tek bir örneklem grubunu ele aldığı görülmüştür. Birden fazla örneklem grubunu ele alan; öğretmenleri, öğrencileri ve velileri birlikte inceleyen sınırlı sayıda çalışmaya rastlanmıştır. İleride yapılacak çalışmalarda birden fazla gruba çalışmanın içerik zenginliğine ve çeşitli grupları karşılaştıran ya da birbirine bağlayan yeni çalışmaların oluşmasına katkı sağlayacağı düşünülmüştür. Tezlerde en çok kullanılan araştırma yöntemin nicel araştırma yöntemi olduğu görülmüştür. Gürsoy ve ark. (2019)²⁷, yapmış oldukları çalışmada da göre tezlerde daha çok nicel araştırma yaklaşımının tercih edildiğini belirtmiştir. Nicel araştırmalarda ise tarama modelinin yayın bir şekilde kullanıldığı görülmüştür. Tarama araştırmalarının avantajı, genellebilir olmalarının yanı sıra geniş bir örneklemden ihtiyaç duyulan bilgileri kolay ve hızlı bir şekilde sağlayabilmeleridir²⁸. Nitel araştırmalarda ise genelleme oldukça sınırlıdır. Nitel araştırmalarda geçerlilik ve güvenilirliğin nasıl sağlanacağı sorusu yeni başlayan araştırmacılar için zor olabilir. Ayrıca, doktora öğrencilerine kıyasla artan yüksek lisans öğrenci sayısı göz önüne alındığında, nicel araştırmaların sayısının şaşırtıcı olmadığı düşünülmektedir.

Veri toplama araçları bakımından ise en çok ölçeklerin tercih edildiği tespit edilmiştir. Yılmaz (2019)²⁸ spor alanında işitme engelli kişilere yönelik araştırmaların içerik analizini yaptığı çalışmada, en çok kullanılan yöntemin nicel araştırma yöntemi olduğunu ve en çok yararlanılan veri toplama aracının ise ölçek olduğunu ifade etmiştir. Ölçekler, ölçme işlemini kolaylaştırmanın yanı sıra, elde edilen sonuçların niteliğinin de belirlenmesini sağlar. Bilimsel gelişme ölçmeye dayanır, duyarlı ölçüm araçlarıyla yapılan ölçmeler de bu gelişmeyi artırır²⁹. Ayrıntılı sonuçlar sunması ve maliyetinin düşük olması ölçeklerin fazla kullanılmasına yol açtığına inanılmaktadır. Bulgulara göre gözlemin, görüşme ve deney-kontrol grupları gibi veri toplama süreçlerinden en az yararlanılan yöntem olduğu görülmüştür. Bu tür yaklaşımların kullanımının artırılması ve farklı çalışmalara yön verilmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir. Beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumların belirlendiği çalışma sonuçları incelendiğinde örneklem guruplarında yer alanların tutumlarının genellikle yüksek olduğu görülmüştür. Kalemoglu Varol ve ark. (2014)³⁰ beden eğitimi öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını inceledikleri araştırmada tutum düzeylerinin yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Analiz edilen araştırmaların büyük bir kısmının örneklem grubu öğrencilerden oluşmaktadır. Beden eğitimi ve spor dersleri genellikle öğrenciler tarafından çok sevildiğinden, görüşlerinin olumlu ve yüksek olmasının beklenen bir sonuç olduğu düşünülmektedir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Çalışmada 2010-2021 yılları arasında beden eğitimi dersine yönelik tutum konusunda YÖK Ulusal Tez Merkezinde yer alan toplam 104 tez incelenmiştir. Yapılan tezler genel olarak değerlendirildiğinde en çok 2019 yılında beden eğitimi ve spor alanında tez çalışmasının yapıldığı görülmüştür. Yapılan tezlerin genellikle yüksek lisans tezi olduğu, örneklem gurubunun çoğunlukla ortaokul öğrencilerinden oluştuğu, yöntem olarak nicel araştırma yönteminin tercih edildiği ve veri toplama aracı olarak da ölçeklerin sıklıkla kullandığı görülmüştür. Yapılan tez çalışmalarında genellikle

araştırma örnekleminde yer alanların beden eğitimi ve spora yönelik tutumlarının yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bu sonuçlardan hareketle aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur.

- Beden eğitimi dersine yönelik tutum çalışmalarında katılımcı çeşitliliğinin artırılması için gelecekteki araştırmalarda, farklı yaş grupları, cinsiyet ve eğitim düzeylerinden katılımcıların yer alması, sonuçların daha genelleştirilebilir ve kapsayıcı olmasını sağlayabilir.
- Nicel araştırma yöntemlerinin yanı sıra nitel araştırma yöntemlerinin de kullanılması, karma yöntemlerin kullanılması katılımcıların düşüncelerini ve deneyimlerini daha derinlemesine anlamamızı sağlayarak çalışma sonuçlarına daha zengin bir bakış açısı kazandırabilir.
- Katılımcıların beden eğitimi ve spora yönelik tutumlarının zaman içinde nasıl değiştiğini ve ne tür etmenlerin bu değişime etki ettiğini anlamak için uzun dönemli izleme çalışmaları yapılabilir.
- Ulusal literatür ile uluslararası literatürü kıyaslayarak çalışmalara yeni bir bakış açısı getirilebilir. Böylelikle bu çalışmayı okuyan ve gelecekte bu konuyu çalışacak yazarlara da rehberlik edilmiş olur.
- Son olarak, engelli ve dezavantajlı grupların tutumlarına yönelik çalışmalar yapılarak eşitsizliklerin giderilmesine yönelik çözümler aranabilir.

KAYNAKLAR

1. Ergün M., Ersoy Ö. (2014). Hollanda, Romanya ve Türkiye'deki sınıf öğretmeni yetiştirme sistemlerinin karşılaştırılması. *Kastamonu Eğitim Dergisi. 22(2), 673-700.*
2. Dalaman O. (2010). İlköğretim birinci kademedeki beden eğitimi dersi öğretim programı kazanımlarının gerçekleşme durumuna ilişkin öğretmen görüşleri. *Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Konya.*
3. Akbulut İnan S., İlhan E. (2021). Engellilerde beden eğitimi ve spor dersine yönelik lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi. 15(2), 214-226.*
4. Mosston M., Ashworth, S. (2002). *Teaching physical education. 5th edition. Benjamin Cummings, London.*
5. Darst PW., Pangrazi RP. (2009). *Dynamic physical education for secondary school students. Pearson/Benjamin Cummings, San Francisco.*
6. Silverman S., Scrabis KA. (2004). A review of research on instructional theory in physical education 2002-2003. *International Journal of Physical Education. 41(1), 4-12.*
7. Arslan Y., Altay F. (2008). Sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi ders programı ve ders uygulamalarına ilişkin görüşleri. *Spor Bilimleri Dergisi. 19(2), 63-79.*
8. Inceoğlu M. (2010). *Tutum, Algı ve İletişim. 6. Baskı. Beykent Üniversitesi Yayınları. İstanbul.*
9. Ünlü H. (2011). Beden eğitimi öğretmenliği mesleğine yönelik tutum ölçeği (BEÖYTÖ) geliştirilmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri. 1(4), 2005-2020.*
10. Sakallı N. (2001). Beliefs about wife beating among Turkish college students: The effects of patriarchy, sexism, and sex differences. *Sex Roles. 42(9/10), 599-611.*

11. Demirhan G., Altay F. (2001). Lise birinci sınıf öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutum ölçeği. II. Spor Bilimleri Dergisi. 12(2), 9-20.
12. Morgan CT. (2000). Psikolojiye Giriş. 14. Baskı. Meteksan A.Ş. Ankara.
13. Bozdoğan AE., Yalçın N. (2005). İlköğretim 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin fen bilgisi derslerindeki fizik konularına karşı tutumları. Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 6(1), 241-247.
14. Erdoğan Ş. (2003). Öğretmen adaylarının çevre sorunlarına yönelik tutumları. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi. 23(2), 99-110.
15. Varol YK., Ünlü H., Erbaş MK., Sünbül AM. (2016). İlköğretim beden eğitimi dersi tutum ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması. Spor Bilimleri Dergisi. 27(1), 16-26.
16. Tural V. (2014). Okul yöneticilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. Doktora Tezi. İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Malatya.
17. Aydın T. (2021). Erzurum Tekman ilçesindeki ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumları. Doktora Tezi. Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Bursa.
18. Dalgın İ. (2019). Özel ve devlet liseleri öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.
19. Akıncı AY., Türkay İK., Arısoy A., Deniz C. (2020). Lise öğrencilerinin beden eğitimi dersi tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi (Isparta Örneği). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi. 3(3), 53-62.
20. Şam CT., Bayram M., Taşdemir N. (2021). Öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Ağrı ili hamur ilçesi örneği). Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi. 23(4), 1-14.
21. Yıldırım A., Simsek H. (1999). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. 11 Baskı. Seçkin Yayıncılık. Ankara.
22. Karataş Z. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi. 1(1), 62-80.
23. Güven B., Özçelik Ç. (2017). İlkokul matematik dersine yönelik gerçekleştirilen lisansüstü eğitim tez araştırmalarına ilişkin bir inceleme. Eğitimde Kuram ve Uygulama. 13(4), 693-714.
24. Varışoğlu B., Şahin A., Göktaş Y. (2013). Türkçe eğitimi araştırmalarında eğilimler. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri. 13(3), 1767-1781.
25. Sezgin F., Sönmez E. (2018). Örgüt kültürü ve iklimi araştırmalarının sistematik incelemesi: Bir içerik analizi. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 19(1), 257-275.
26. Aslan C., Özkubat U. (2019). Ulusal özel eğitim kongresi bildirilerindeki araştırma eğilimleri: Bir içerik analizi. Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi. 23(2), 535-554.
27. Gürsoy F., Aydoğdu F., Aysu B., Aral N. (2019). Engelli çocuklarda oyun ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerdeki eğilimler. Çocuk ve Gelişim Dergisi. 2(4), 44-57.
28. Yılmaz A. (2019). Türkiye'de spor bilimi alanında işitme engelli bireylere yönelik yapılan araştırmaların içerik analizi (2008-2018). Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi. 17(3), 58-66.
29. Tavşancıl E. (2002). Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi. 1.baskı. Nobel yayınevi. Ankara.
30. Kalemoğlu VY., Erbaş MK., Ünlü H. (2014). Beden eğitimi öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını yordama gücü. Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi. 12(2), 113-123.